

Flersprogethedsdidaktik som omdrejningspunkt på tværs af uddannelsesniveauer – erfaringer og perspektiver

Petra Klimaszyk

Professionshøjskolen Absalon, Danmark

pekl@pha.dk

Abstract

Forskning i sprogtilegnelse, flersprogethed og tværsproglig didaktik har påvist, at sprogkompetencer hænger sammen på tværs af sprog, og at sprogkompetencer på første- og andetsprog har stor betydning for tilegnelsen af yderlige sprog (Cenoz 2013). Flersproglig sprogundervisning kan positivt bidrage til udvikling af elevers sproglige bevidsthed, sproglig nysgerrighed og motivation for at lære fremmedsprog.

På trods af disse forskningsresultater dominerer den singulære tilgang stadig i det danske skolesammenhæng, som fokuserer på ét sprog, fx standardtysk i tyskundervisningen. Potentialet af pluralistiske tilgange, der inddrager hhv. flere sprog og sproglige varianter i undervisningen for at fremme elevernes flersprogede kompetencer, udnyttes ikke. Delvis gør det samme sig gældende i læreruddannelsen, selvom pluralistiske tilgange i et vist omfang bliver anvendt og formidlet. I det hele set tillægges disse tilgange dog endnu ikke den betydning, der er nødvendig for et paradigmeskifte i uddannelsessystemet og dermed bliver de ikke solidt forankret i (fremmed)sprogsdidaktikken på tværs af uddannelsesniveauer.

Projektet *Tværsproglighed i Læreruddannelsen/TiL* (2021-22) havde til formål at udvikle, afprøve og udbrede metoder for flersproglig undervisning som fremmer elevernes sproglige bevidsthed og indlæring i grundskolen.

I den her artikel præsenteres projektets forankring og gennemførelse på læreruddannelsen, konkrete eksempler med fokus på tyskundervisning i grundskolen og udvalgte projektresultater. Derudover fremlægges implementeringsmuligheder med henblik på den nye læreruddannelse i Danmark fra august 2023 (LU23), samt nogle skridt i retning af forankring af tværsproglighed som didaktisk princip i skolepraksis.

Keywords: *flersprogethed, translanguaging, interkomprehensionsdidaktik, integrerede sprogsdidaktik, tværsproglighed som didaktisk princip, tyskundervisning*

1. Introduktion og begrebsafklaring

Projektet *Tværsproglighed i Læreruddannelsen/TiL* (2021-22) var finansieret af *Det Nationale Center for Fremmedsprog (NCFE)*, og blev gennemført i et samarbejde mellem Syddansk Universitet (SDU), undervisere og studerende fra læreruddannelsen på landets seks professionshøjskoler samt sproglærere og elever i grundskoler over hele landet. Formålet var, at omsætte forskningsbaseret viden om flersprogethed i alle skolens sprogfag, både i læreruddannelsen og i skolepraksis, for at bidrage til at tværsproglighed som didaktisk princip implementeres på tværs af uddannelsesniveauer. I tæt samarbejde mellem professionshøjskoler og deres partnerskoler blev der udviklet, afprøvet og evalueret undervisningsforløb i fagene dansk som første- og andetsprog, engelsk, fransk, spansk og tysk.

Projektet bygger på forskning i flersprogethed og translanguaging samt tværsproglig didaktik. *Translanguaging* kom oprindeligt fra andetsprogsforskningen, og fokuserede på sprogbrug af elever fra minoriteterne, og omfatter derved flere end ét sprog. Tidligere blev kun disse elever betragtet som flersprogede, men i dag er der en tendens til at alle elever betragtes som flersprogede, alene af denne grund at alle elever, i eller udenfor skolen, lærer flere end ét sprog, og dermed har alle et flersproget repertoire. I dag forbindes *translanguaging* primært med forskeren Ofelia García, der har taget højde for flersprogethed i samfundet og anvendt begrebet mere bredt. Ifølge García og kollegaer (García, Ibarra & Seltzer 2017) omfatter translanguaging tre dimensioner. For det første omhandler det det enkelte individs flersprogede sprogbrug, hvori udnyttes individets hele sproglige repertoire for at kunne kommunikere. For det andet betegner translanguaging et læringssyn, hvilket ser elevernes flersprogethed som ressource for deres læring og udvikling. Og for det tredje står begrebet for en pædagogisk praksis, som målrettet inkluderer elevernes samlede sproglige repertoire for at styrke deres læring og deltagelsesmuligheder (Daryai-Hansen, Drachmann & Andersen 2023, 29). Med afsæt i Garcías forskning kan der ifølge Holmen og Thise (2021) i undervisningssammenhæng skelnes mellem tre forskellige måder af lærerens rolle/praksis som er afgørende ift. translanguaging: ”For det første lærerens grundsyn på elevernes sprogtilegnelse, hvor flersprogethed ses som ressource der skal bevidstgøres og styrkes i (fremmedsprogs)undervisningen. For det andet undervisningsdesignet, dvs. en bevidst planlægning af praksis ud fra et ’translanguaging-grundsyn’ hvor læreren tager højde for elevernes flersprogede repertoire. Og til sidst skal læreren være i stand til selv at træffe spontane valg i undervisningen, dvs. at være opmærksom på, hvornår eleverne har behov for og får gavn af at trække på deres samlede sproglige repertoire, og vil derfor også spontant støtte dette.” (Klimaszyk 2023b, 119). Alle tre dimensioner spiller en rolle i de undervisningsforløb, som beskrives nedenfor.

Flersprogethedsdidaktik kan ses som undervisningsdesign ved at tilbyde redskaber til, hvordan inddragelsen af flersprogethed i undervisningen kan planlægges didaktisk. Ifølge Candelier et al. (2012) skelnes der mellem følgende tre pluralistiske tilgange: den *integrerede sprogidaktik*, *interkomprehensionsdidaktik* og *sproglig opmærksomheds- og anerkendelsesdidaktik* (*Éveil aux langues*) (se i en dansk kontekst f.eks. Daryai-Hansen 2012, 2018a, 2018b), hvoraf de to førstnævnte kan vurderes at være særlig relevante i forhold til tyskundervisningen i grundskolen og dermed også for undervisning i tysk på læreruddannelsen.

Den *integrerede sprogidaktik* tilsigter “at etablere forbindelser mellem det begrænsede antal sprog, der er en del af skolens curriculum. Tilgangen vil styrke elevernes sproglige kompetencer ved at bruge undervisningssproget eller ét af skolens fremmedsprog som brobygger til at lære andre sprog, som undervises i” (Daryai-Hansen 2012, 48-49). Med andre ord bygger bro mellem skolens sprogfag. I en dansk kontekst betyder det, at elevernes sproglige repertoire, både i dansk og engelsk, bruges som bro til tilegnelsen af tysk. Da disse tre sprog tilhører den germanske sprogfamilie, er det oplagt at anvende den

såkaldte *interkomprehensionsdidaktik*, som ”fokuserer på receptive færdigheder og inddrager flere sprog inden for samme sprogfamilie parallelt. Det kan være sprog, der er beslægtet med undervisningssprog eller med sprog, som eleverne har kendskab til” (Daryai-Hansen 2012, 49). *Sproglig opmærksomheds- og anerkendelsesdidaktikken* skaber sammenhæng mellem en bred vifte af sprog og sprogvarianter, repræsenteret i klasseværelset eller i samfundet, og sproglig nysgerrighed ved at introducere eller inkludere dem i undervisningen. Hvis nogle af eleverne taler et eller flere af disse sprog eller sproglige varianter, betyder deres integration i undervisningen også, at deres samlede sproglige ressourcer bliver anerkendt i skolesammenhæng. Det er i tråd med styringsdokumenterne for tyskundervisningen i grundskolen, hvor flersprogethedsdidaktikken allerede er forankret, som det fremgår af *Undervisningsvejledningen for faget tysk*, i et særskilt afsnit med titlen *Flersprogethedsdidaktik*:

[...] i al sprogundervisning kan der tages udgangspunkt i elevernes samlede sproglige ressource, med andre ord at trække på alle sprog, eleverne behersker eller på en eller anden måde har kendskab til. [...] Jo flere sprog eleverne lærer, jo mere sproglig viden og indsigt har de at trække på i tilegnelsen af et nyt sprog, hvilket er positivt og befordrende for tilegnelsesprocessen. (Børne- og Undervisningsministeriet 2019, 8).

I projektet *Tværsproglighed i læreruddannelsen* bruges begrebet *tværsproglig didaktik*, som blev defineret som en pluralistisk tilgang, der ligesom de ovennævnte tilgange, fokuserer på at bygge bro og skabe sammenhæng mellem sprog uden at dække over ”bestemte, foruddefinerede undervisningsmetoder. Her er der tale om en række principper for tværsproglighed der af undervisere og lærere kan udfyldes på forskellige måder afhængig af undervisningens indhold og kontekst og de studerendes/elevernes forudsætninger og deltagelse” (Kjærbæk, Daugaard & Andersen 2023a, 11). De grundlæggende principper bag *tværsproglig didaktik* kan derfor beskrives som ”en åbning mellem sprogene og sprogfagene, samt en legitimering af alle sproglige ressourcer i undervisningen.” (ibid, 10). Principperne kan dermed bruges både i den enkeltfaglige sprogundervisning, som har været projektets fokus, og på tværs af sprogfagene i form af tværfagligt samarbejde, for at skabe et tværsprogligt læringsrum, hvor eleverne kan genkende fx arbejdsformer og terminologi på tværs af sprogfagene for at bidrage til ”elevernes oplevelse af fagene som beslægtede og tydeliggør relevansen af deres tværsproglige ressourcer.” (ibid, 11). De principper, som tværsproglig didaktik omfatter, kan ses i figur 1.

En tværsproglig didaktik

- bygger bro og skaber samspil mellem sprog – dette kan gøres eksplicit eller implicit
- inddrager sproglige ressourcer på tværs af sprog og sprogfag
- kan inddrage skolens såvel som hjemmets sprog
- åbner op for og legitimerer tværsproglige ressourcer i undervisningslokalet
- skaber rum for metasproglig refleksion og sproglig nysgerrighed
- kan udøves af den enkelte underviser ved hjælp af tværsproglige didaktiske greb eller organiseres tværfagligt
- kan integreres som et princip i den daglige undervisning eller tilrettelægges i form af særlige forløb, projekter eller aktiviteter.

Figur 1 Principper af en tværsproglig didaktik (Kjærbæk, Daugaard & Andersen 2023a, 12)

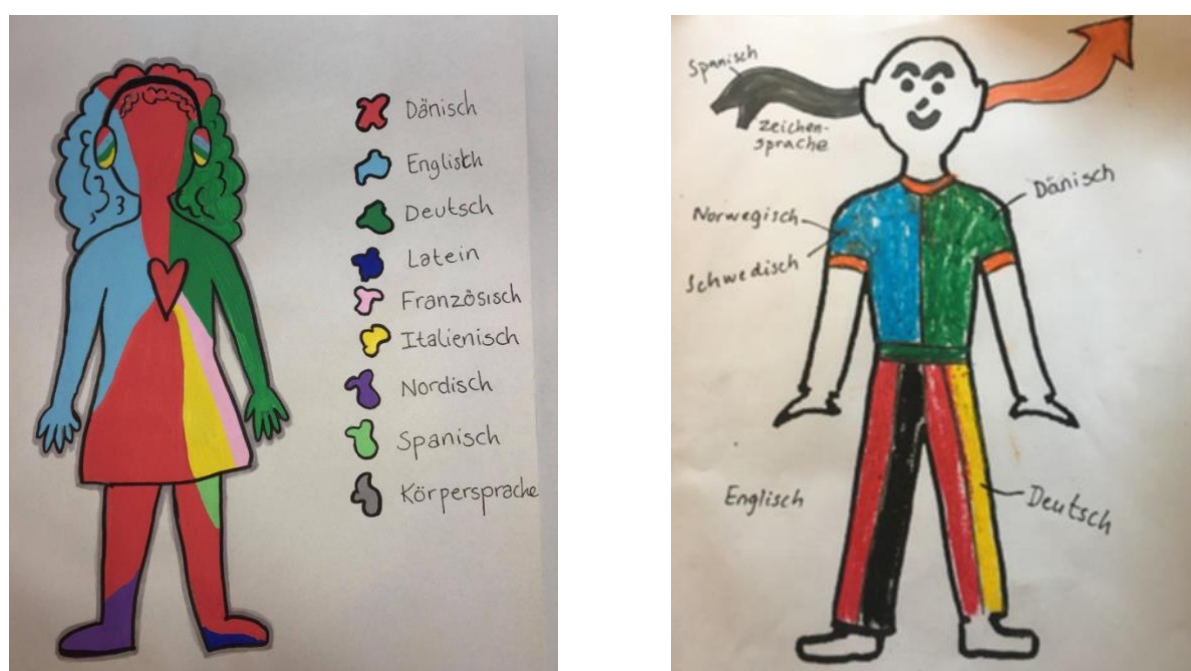
Således omfatter *tvær sproglig didaktik* de tre ovenfor nævnte pluralistiske tilgange. Derudover kan tvær sproglighed ses som didaktisk princip, både i sprogundervisningen og i andre fag, som beskrives her i afsnittet ”Erfaringer og perspektiver”.

2. Flersprogethedsdidaktik i læreruddannelsen

Projektet *Tvær sproglighed i Læreruddannelsen* var en integreret del af undervisningen, idet indhold og fremgangsmåde stemmer overens med kravene i studieordningen for læreruddannelsen 2013 (LU13), hvor de studerende efter afslutningen af uddannelsen skal være i stand til at ”anvise hensigtsmæssige læringsstrategier for eleverne med forskellige læringsforudsætninger og planlægge, gennemføre og evaluere tilegnelsesprocesser af det tyske sprog, herunder formsystem og ordforråd.” (Professionshøjskolen Absalon 2022, 281). Flersproglig didaktik nævnes ikke eksplicit, men kan forstås som implicit læringsmål, i studieordningen (LU13). Dette var gældende på det tidspunkt, da projektet blev gennemført. Da lærerstuderende efter afslutningen af uddannelse skal i deres praksis tage højde for elevernes læringspotentiale og understøtte deres læringsproces i tysk bedst muligt, giver det god mening at inddrage pluralistiske tilgange i læreruddannelsen så de studerende kan tilegne sig viden om samt færdigheder og kompetencer i, hvordan elevernes samlede sproglige ressourcer kan bringes i spil.

2.1 Sprogportrætter og sproglig opmærksomhed

I opstartsfasen af projektet blev de studerende introduceret til *sprogportrætter* (Krumm 2001), som er velkendt og hyppig brugt i flersprogethedsdidaktikken, og betragtes som et velegnet værktøj for at gøre de studerende – eller i en skolekontekst eleverne - bevidste om deres eget sproglige repertoire. Med afsæt i de studerendes egne erfaringer med sprogportrætterne (se figur 2), reflekterede de om sproglig opmærksomhed og anerkendende tilgang til alle elevers sprog i tyskundervisning, og diskuterede, hvilken rolle en pluralistisk tilgang kunne spille for elevernes motivation for at lære tysk og dermed for deres læringsudbytte.

Figur 2 Eksempler på de studerendes sprogportrætter

2.1 Interkomprehension og integreret sprogdidaktik som omdrejningspunkt i tysk

Som nævnt ovenfor kan der i flersprogethedsforskningen skelnes mellem den *integrerede sprogdidaktik*, *interkomprehensionsdidaktik* og den *sproglige opmærksomheds- og anerkendelsesdidaktik* (Candelier et al. 2012). Alle disse pluralistiske tilgange kunne med fordel integreres i fremmedsprogsundervisningen i grundskolen. Men fordi tysk undervises i Danmark som andet fremmedsprog, og kommer efter engelsk, hvilke begge er i samme sprogfamilie med dansk, er de to førstnævnte tilgange særlig relevante ift. tyskundervisningen og er dermed også i fokus i faget tysk på læreruddannelsen.

Efter at være blevet introduceret til de forskellige tilgange, fik de studerende til opgave at arbejde i grupper med en opskrift, en manual eller nogle spilleregler både på hollandsk, islandsk, norsk, svensk og andre (germanske) sprog, og skulle finde ud af, hvad teksterne konkret handler om. Der måtte ikke bruges ordbog i denne øvelse men de studerende blev opfordret til at gøre brug af velkendte gættestrategier som fx *sprogbriller* (Arp 2019), hvor man udnytter sine samlede sproglige ressourcer til at gætte det ukendte ords eller udtryks betydning. En lille variation af det var, at de studerende skulle lytte til udvalgte tekstuddrag fra *Den lille Prins* af Antoine de Saint-Exupéry i forskellige sprog og dialekter af den germanske sprogfamilie (Wagner 2002).

Øvelserne viste, at de studerende trak på deres samlede sproglige ressourcer, især dansk og engelsk, men også tysk som brobyggersprog, til at afkode teksterne, fx på hollandsk eller nogle sproglige varianter af tysk. Øvelsen bidrog til at gøre de studerende bevidste om deres egne sproglige repertoire samt strategier, og det førte til en didaktisk refleksion over, i hvilken grad ligheder i såvel skrift- som lydbilledet kan hjælpe til at forstå (audio)teksterne af beslægtede sprog, og hvad det vil betyde for de studerendes egen praksis som fremtidige tysklærere. Konkret reflekterede de over, hvorvidt *interkomprehension* og den *integrerede sprogdidaktik* kan bruges og italesættes i tyskundervisningen, hvori dansk og engelsk kunne fungere som brobyggersprog.

Refleksionen blev afsluttet med visningen af forskellige landkort, der viser hvad fx *fisk*, *hund*, *kanin*, *skole* eller *blomst* hedder på forskellige sprog af den germanske sprogfamilie, og gør leksikalske ligheder og forskelle synlige (se figur 3).

Figur 3 Landkort med oversigt over betegnelsen af hhv. "fisk" og "hund" i germanske og andre sprog i Europa (Maps on the Web 2015a; Maps on the web 2015b).

Landkortene er frit tilgængelige på internettet (Maps on the Web 2015a; Maps on the web 2015b) og kan dermed også bruges i grundskolen "for at vise eleverne, hvorfor det giver mening at udnytte alle sine sproglige ressourcer, når man fx skal forstå noget på tysk man umiddelbart ikke kan forstå." (Klimaszkyk 2023a, 112)

2.2 Eksemplarisk undervisning og *micro teaching*

Introduktionen til flersprogethedsdidaktik blev afsluttet med en sekvens af eksemplarisk undervisning, som består af øvelser i ordforrådstilegnelse, hvor det velkendte nære emne *Min krop* (tysk i mellemtrin) er i centrum. Formålet var, at de studerende kunne erfare, hvordan en pluralistisk tilgang konkret kan omsættes i praksis for at få inspiration til deres arbejde i studiegrupperne, som skulle munde ud i et undervisningsforløb med afsæt i flersprogethedsdidaktik.

Den eksemplariske undervisning blev inspireret af undervisningsforløbet *Ich – in Bewegung*, der blev udviklet i projektet Tidligere sprogstart – ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed (Daryai-Hansen & Albrechtsen 2018), og andre materialer, der understøtter ordforrådstilegnelse gennem leg, sang og bevægelse. En af øvelserne var, at de studerende skulle, efter en brainstorm om betegnelser for kropsdele i alle sprog de kender, sortere ordene i en tabel med tysk, engelsk, dansk, norsk/svensk og andre sprog (se figur 4), for at gøre ligheder mellem de beslægtede sprog synlige.

Notiert die Wörter von eurem Plakat in der Tabelle und ergänzt sie in allen Sprachen, die ihr kennt.

Deutsch	Englisch	Dänisch	Norwegisch/ Schwedisch	Andere Sprachen
die Hand	hand	hånd		
	nose	næse		
	shoulder			

Figur 4 Opgaveformulering for tabel med kropsdele i germanske og andre sprog de studerende kender

Efterfølgende fik de studerende bl.a. udleveret dominokort med billeder af kropsdele samt tilsvarende ord på tysk, dansk og engelsk (Klimaszyk 2023a, bilag 2) som eksempel for, hvordan flersprogethedsdidaktik – her især den *integrerede sprogdidaktik* og *interkomprehension* – med fordel kan kombineres med en legende tilgang i tyskundervisningen. Det samme gælder for bevægelsessangen *Kopf und Schulter, Knie und Fuß* (Daryai-Hansen & Albrechtsen 2018; HeyKid 2023), der eksisterer på mange forskellige sprog og giver mulighed for at inddrage udover dansk og engelsk andre sprog, såsom albansk, polsk, portugisisk, serbisk, tyrkisk, ukrainsk eller ungarsk, og dermed at anerkende minoriteternes samlede sproglige ressourcer og samtidig at vække nysgerrighed om nye sprog hos de andre elever (sproglig opmærksomheds- og anerkendelsesdidaktik). Afslutningsvis fik de studerende til opgave først at tegne en krop og derefter at notere alle kropsdele på tysk de kan huske. På denne måde skulle det tydeliggøres, at det overordnede formål med en pluralistisk tilgang til tyskundervisning er at understøtte elevernes sprogtilegnelse, dvs. at bygge bro mellem deres samlede sproglige repertoire og målsproget.

På baggrund af disse erfaringer, efterfulgt af didaktiske refleksioner, fik de studerende som opgave at planlægge et taskbaseret undervisningsforløb med fokus på ordforrådstilegnelse og flersprogethed, hvor de skulle tage højde for, at ”elever i høj grad bygger bro til den viden og de færdigheder, som de har fra andre sprog, når et nyt sprog skal læres” (Daryai-Hansen & Drachmann 2018, 277). Udover *interkomprehension* af beslægtede sprog og *integreret sprogdidaktik* skulle der inddrages *sproglig opmærksomheds- og anerkendelsesdidaktik*, den tredje pluralistiske tilgang, hvor elevernes samlede sproglige ressourcer værdsættes og dermed alle sprog, uanset om de er en del af

skoleverdenen eller ej, erfares som værdifulde. Det gælder især klasser med elever, der har et andet hjemmesprog end dansk eller af andre årsager har tilegnet sig et andet sprog.

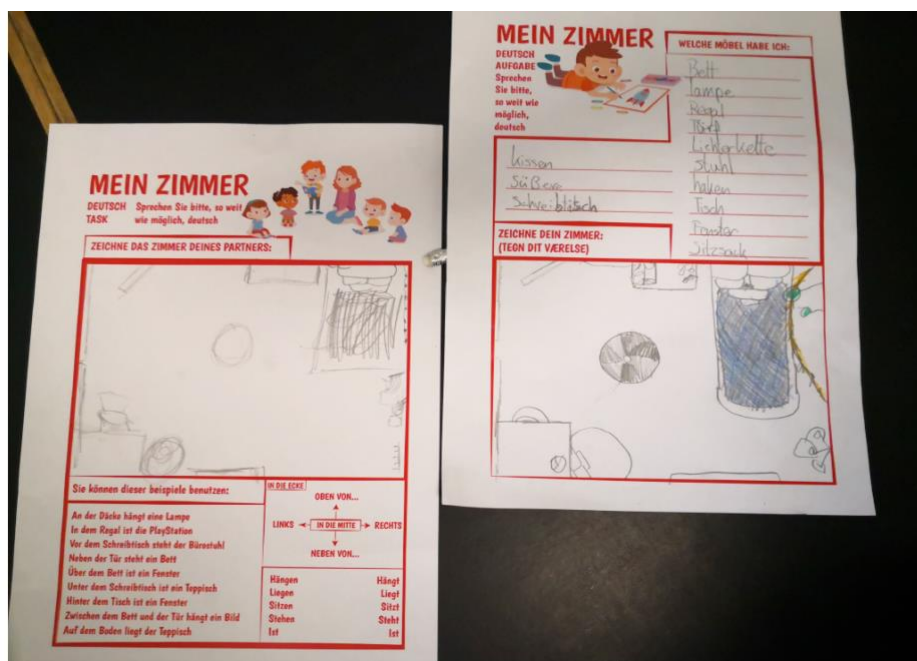
Midtvejs havde de studerende mulighed for micro teaching, dvs. at afprøve udvalgte dele af deres undervisningsforløb på hinanden, hvorefter de fik (peer)feedback med fokus på flersprogethedsdidaktik og studiegrupperne tilpassede deres forløb.

3. Afprøvning af de studerendes undervisningsforløb i praksis

Et af undervisningsforløbene, *Mein Zimmer*, som de studerende har udviklet i projektet, er målrettet begynderundervisning (5. eller 6. klassetrin). Det lægger op til at eleverne lærer de tyske ord for møbler og andre genstande i deres værelser. Heri gør de brug af deres samlede sproglige ressourcer på dansk, engelsk og andre sprog for at tilegne sig disse ord på tysk. Det samme gælder for forholdsordene på tysk de senere i forløbet skal bruge til at beskrive og tegne hinandens værelser. Ved hjælp af flersprogethedsdidaktikken tilegner eleverne sig således det nødvendige ordforråd, de har brug for til at løse den kommunikative task. "Undervisningsdesignet baserer dermed på en funktionel og kommunikativ tilgang til sprogundervisning, hvor målsproget, her bl.a. forholdsordene på tysk, bruges i en kontekst, der giver mening for eleverne." (Klimaszyk 2023b, 120)

I det følgende beskrives to øvelser af forløbets før-fase, hvor eleverne intensivt arbejder med ordforrådstilegnelse. Ligesom i den ovennævnte eksemplariske undervisning på læreruddannelsen blev elevernes forhåndsviden aktiveret ved starten af forløbet i grundskolen. De blev opfordret til fx at nævne navnene på møbler og andre genstande i deres værelser. Hvis eleverne ikke kendte til ordene på tysk, opfordredes de til at gætte ordene med afsæt i deres viden i dansk, engelsk eller andre sprog de kender, dvs. at bruge translanguaging som strategi. Dermed anerkendtes elevernes samlede sproglige ressourcer, og på den måde oplevede de dem som relevante ift. at lære tysk. De studerende noterede ordene på tavlen på tysk. Derefter skulle eleverne skrive ordene på et arbejdsark med flere sprog, nemlig elevernes førstesprog (dansk eller et andet sprog), tysk og et tredje sprog (fx engelsk), og efterfølgende skulle ordene sammenlignes i de forskellige sprog for at finde ligheder mellem beslægtede sprog (*interkomprehensionsdidaktik*), og samtidig at lære ord på andre sprog, som tales af deres klassekammerater (*sproglig opmærksomheds- og anerkendelsesdidaktik*). På samme måde arbejdede eleverne med forholdsordene på tysk, dansk, engelsk og andre sprog og fandt ud af fx at *in* på tysk er identisk med *in* på engelsk og ligner *i* på dansk, og at *unter* på tysk ligner *under* på dansk og *under* på engelsk. På denne måde trak eleverne på deres samlede sproglige repertoire, således at forholdsordene, som ofte kan være en udfordring for eleverne, forhåbentligt bliver mere overskuelige.

Efterfølgende tegnede eleverne først deres eget værelse før de brugte møblernes navne og forholdsordene på tysk eller *translanguaging* som strategi for at gennemføre tasken. Herfor arbejdede eleverne parvis og skulle beskrive deres værelser for hinanden bedst muligt, så deres makker kunne tegne det (se figur 5). Afslutningsvis sammenlignedes tegningerne med originalerne.

Figur 5 Eksempler på elevprodukter - arbejdsark med tegning af eget værelse (til højre) og makkerens tegning af værelset (til venstre)

Afprøvningen af aktiviteterne i praksis viste, at en pluralistisk tilgang "skaber nye deltagelsesmuligheder, og øger elevernes motivation for tysk. Det blev tydeligt, idet eleverne viste stort engagement i undervisningen, også dem der har det svært med tysk." (Klimaszyk 2023b, 125). Dette kan formentlig tilskrives muligheden for at bruge hhv. translanguaging og gættestrategien *sprogbriller*, hvilket gjorde det muligt for eleverne at inddrage deres samlede sproglige ressourcer og på den måde gjorde dem modige, så de turde at bruge målsproget.

4. Erfaringer og perspektiver

Forløbet på læreruddannelsen afsluttedes med en didaktisk refleksion med fokus på potentialer af en pluralistisk tilgang til tyskundervisningen i grundskolen. Her endte de studerende med konklusionen, at flersprogethedsdidaktikken – hvor elevernes samlede sproglige ressourcer inddrages i undervisningen, værdsættes og bruges som bro til at lære tysk – kunne have et stort motiveringspotentiale, fordi eleverne ville føle sig mere kompetente, da de ikke skal starte fra bunden af. Afslutningsvis skrev en af de studerende i sin portefølje om projektet og flersprogethed som didaktisk princip følgende: "I min praksis betyder det, at jeg kan bruge de andre læreres lektioner. Hvorfor skulle dét, mine elever har lært i engelsktimerne, ikke bruges i min undervisning?" (Klimaszyk 2023a, 125). Den studerende henviser dermed på synergieffekter mellem engelsk og tysk, der med fordel kan udnyttes for at øge elevernes læringsudbytte. Dette er i tråd med styringsdokumenterne for tyskundervisningen i grundskolen, hvor tysklærers rolle ift. den enkeltes læringsproces beskrives på følgende måde:

Læreren kan aktivt og bevidst forsøge at inddrage de mange sprog, der måtte være i en klasse, og synliggøre samt anvende den samlede sproglige viden på konstruktiv og kreativ vis i elevernes arbejde med at tilegne sig et nyt sprog. Dette vil fx kunne ske gennem sammenligninger af ord og udtryk i forskellige kontekster, [...] der kan munde ud i, at der konstateres både ligheder samt forskelle mellem de forskellige sprog. Ved at skabe et undersøgende rum kan eleverne opmuntres til at agere som 'sprogdetektiver', der nysgerrigt iagttager og dykker ned i forskellige sprogs

strukturer og måder at udtrykke sig på (Børne- og Undervisningsministeriet 2019, 8).

Lærerens opgave er dermed gennem undervisningsdesignet at skabe rammerne for at eleverne kan gå på opdagelse og tilegne sig strategier for at gøre brug af deres samlede sproglige repertoire. Ifølge det ovennævnte er der ingen juridisk hindring for implementeringen af flersprogethedsdidaktikken i grundskolen. Derimod viste afprøvningen af undervisningsforløbene i praksis, at det alligevel ikke er lige til. I evalueringen af projektet fremgik det nemlig, at de studerende mødte en udfordring i at implementere flersprogethed i afprøvning af deres undervisningsforløb, fordi de ikke kunne trække på deres egne læringserfaringer, da de erfarede sprogfagene adskilt i deres egen skoletid. Mens translanguaging i dag ses som udtryk for sproglig mangfoldighed, dominerede tidligere synet, at brugen af andre sprog end målsproget i undervisningen er et tegn på manglende sprogkompetence (mangelsyn). For at kunne vende det om og dermed at kunne erstatte de gamle undervisnings- og læringsmønstre med nye, kræves det at få mulighed for at omsætte forskningsbaseret viden i praksis allerede i uddannelsen. På denne baggrund fandt de studerende det gavnligt at de i fælleskab kunne udvikle, afprøve og reflektere over et undervisningsforløb med fokus på flersprogethed under deres studier. De betragtede det som første skridt i retning af implementeringen af denne pluralistiske tilgang i skolepraksis. Alt det peger på, at et tæt samarbejde mellem læreruddannelsen og grundskolerne, som det foregik i projektet *Tværsproglighed i Læreruddannelsen/TiL*, er afgørende.

Dette er i tråd med den nye studieordning på læreruddannelsen (LU23), hvor et styrket praksissamarbejde mellem undervisere på læreruddannelsen og grundskolelærere, som meduddannere, er påkrævet. Den nye studieordning giver også et bedre udgangspunkt med hensyn til flersprogethed end den gamle. Mens implementeringen af flersprogethedsdidaktikken i grundskolen har været muligt på et juridisk grundlag siden 2014, nævnt ovenfor, var pluralistiske tilgange endnu ikke eksplicit nævnt i studieordningen af læreruddannelsen (LU13). Med den nye studieordning (LU23), og dermed en ny fagbeskrivelse for tysk som undervisningsfag, er flersprogethed nu også fast forankret, dvs. at flersprogethedsdidaktikken dermed står på et solidt, fagligt grundlag, og siden sommeren 2023 også juridisk. I bilag 2 af den aktuelle *Bekendtgørelse for professionsbachelor som lærer i folkeskolen*, BEK 374, fra marts 2023 (Retsinformation 2023) og i den nationale del af fagbeskrivelsen i studieordningen af den nye læreruddannelse (LU23) hedder det under *Formål for faget*, at

[...] faget kvalificerer den studerende til at planlægge, gennemføre og evaluere en varieret tyskundervisning i relation til gældende læreplaner og med udgangspunkt i den enkelte elevs sproglige og kulturelle ressourcer. Derigennem skal den studerende kunne skabe lyst til og mod på at lære tysk i folkeskolen, gøre sproget brugbart for eleverne i deres aktuelle og fremtidige liv og give dem et internationalt udsyn (Professionshøjskolen Absalon 2024, 143; Retsinformation 2023, bilag 2).

Dermed opfordres der til at elevernes samlede sproglige ressourcer bliver anerkendt og brugt til at understøtte elevernes sprogindlæringsproces. Ydermere bliver flersprogethed eksplicit nævnt, heriblandt at de studerende ved fagets afslutning skal kunne ”udvikle elevernes interkulturelle, kommunikative kompetence i et praksisrettet, flersproget og tværfagligt perspektiv [og] formidle lærings- og kommunikationsstrategier for derigennem at motivere til aktivt at bruge sproget” (Professionshøjskolen Absalon 2024, 143). Derudover fremgår det i studieordningen, at undervisningen og den integrerede praktik i tysk beskæftiger sig med ”sprogsyn og sprogdidaktik, herunder en kommunikativ, funktionel tilgang og flersprogethed” (Professionshøjskolen Absalon

2024, 143). I følge den nye studieordning bliver det således læreruddannelsens og skolernes fælles opgave at klæde de studerende på, for at kunne implementere flersprogethedsdidaktikken i deres egen undervisning. Dette samarbejde vil forhåbentligt gavne fornyelsen af undervisningspraksis på tværs af uddannelsesniveauer og understøtte elevernes engagement og motivation for at lære tysk.

Som et fremtidigt bidrag til udbredelsen og implementeringen af forskningsbaseret viden om sprogtilegnelse og tværsproglighed som didaktisk princip i skolepraksis, skal NCFE-projektet *Tværsproglighed i Grundskolen/TiG (2024-25)*, som et fortsættelsesprojekt af det ovennævnte projekt, gennemføres på udvalgte skoler landet over. Projektet har til formål at styrke *tværsproglig didaktik* i og på tværs af de enkelte sprogfag og at tage højde for sprog i alle fag. Mens skolerne i projektet *Tværsproglighed i Læreruddannelsen/TiL (2021-22)* var en arena for at de studerende kunne afprøve og reflektere over deres nye didaktiske viden i praksis, kommer den nye projekt til at foregå på grundskolerne, således at lærerne i et professionelt læringsfælleskab på deres egen skole og i samarbejde med læreruddannelsen får mulighed for at innovere deres undervisning, og dermed at skabe et tværfagligt og tværsprogligt læringsrum på hele skolen til gavn for eleverne.

Undervisningsmaterialerne, der er resultatet af projektet, er gratis tilgængelige i NCFE's vidensbank <https://viden.ncff.dk/Kategori/Inspirationsmaterialer>, som et bidrag til implementeringen af flersproglighedsdidaktikken både på læreruddannelsen og i grundskolen.

Referencer

- Arp, C. (2019). Gættestrategier – Når du møder et nyt ord: <https://www.tyskbanken.dk/wp-content/uploads/2019/04/Gættestrategier.pdf>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Undervisningsvejledning for faget tysk*. Børne- og Undervisningsministeriet: https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_Vejledning_Tysk_2020.pdf
- Candelier, M. & Camilleri-Grima, A. & Castellotti, V. & de Pietro, J.-F. & Lörincz, I. & Meissner, F.-J. & Noguero, A. & Schröder-Sura, A. (2012). *FREPA. A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures. Competences and Resources*. Council of Europe Publishing.
- Cenoz, J. (2013). The influence of bilingualism on third language acquisition: Focus on multilingualism. *Language Teaching* 46(2), 71-86.
- Daryai-Hansen, P. (2012). REPT: Et værktøj til at uddanne verdensborgere. *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik* 18(55), 46-52.
- Daryai-Hansen, P. (2018a). Flersprogethedsdidaktik i fremmedsprogsundervisningen. I P. Daryai-Hansen, A. Søndergaard Gregersen, S.K. Jacobsen, J. von Holst Pedersen, L. Krogsgaard Svarstad, & C. Watson (red.), *Fremmedsprogsdidaktik. Mellem fag og didaktik*. Hans Reitzels forlag.
- Daryai-Hansen, P. (2018b). Flersprogethedsdidaktik i fremmedsprogsundervisningen – hvorfor og hvordan? I P. Daryai-Hansen & A. Albrechtsen (red.) *Tidligere sprogstart – ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*, Københavns Universitet & Københavns Professionshøjskole: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen: https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer/Daryai-Hansen_Albrechtsen_2018_Tidligere_sprogstart_ny_begynderdidaktik_med_fokus_p_flersprogethed.pdf
- Daryai-Hansen, P. & Drachmann, N. (2018). Flersprogethedsdidaktik – byg bro mellem sprog i den tidlige tyskundervisning. I Daryai-Hansen & Albrechtsen (red.), *Tidligere sprogstart – ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet & Københavns Professionshøjskole: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen:

- Hansen Albrechtsen 2018 Tidligere sprogstart ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed.pdf
- Daryai-Hansen, P., Drachmann, N. & Andersen, L. K. (2023) Translanguaging via en flersprogethedsdidaktik – anbefalinger til praksis. *Sproglæreren* (2), 29-33.
- García, O., Johnson, S. I. & Seltzer, K. (2017). *The Translanguaging Classroom. Leveraging Student Bilingualism for Learning*. Caslon Publishing.
- HeyKids – Multilanguage Kids Songs (2023) *Head, Shoulder, Knees and Toes*: <https://www.youtube.com/watch?v=DMpewWV5w8>
- Holmen, Anne & Helene Thise (2021). *Flere sprog i læringen. Translanguaging i praksis*. Samfundslitteratur.
- Holst Pedersen, J. von & Daryai-Hansen, P. (2018). Forløb 2: Ich – in Bewegung. Supplerende materiale tysk (i samarbejde med Kirsten Bjerre og Natascha Drachmann samt Nina Andersen, Karen Jensen, Selma Mesic og Ivan Petersen). I Daryai-Hansen, Petra & Dorte Albrechtsen (red.) (2018). *Tidligere sprogstart – ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet & Københavns Professionshøjskole: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen: https://tidligeresprogstart.ku.dk/tysk/forloeb-2/Forl_b_2_Supplerende_materiale_tysk.pdf
- Kjærbæk, L., Daugaard, L. M. & Andersen, L. K. (2023a) *Tværsproglighed i læreruddannelsen 1. Inspirationsmateriale til sprogundervisere i læreruddannelsen*, Det Nationale Center for Fremmedsprog/NCFF: <https://viden.ncff.dk/ncff/tvaersproglighed-i-laereruddannelsen>
- Klimaszyk, P. (2023a) Byg bro mellem dansk, engelsk og tysk – Tværsproglighed som didaktisk princip. I: Kjærbæk L., Daugaard, L. M. & Andersen, L. K. (2023) *Tværsproglighed i læreruddannelsen 1 – Inspirationsmateriale til sprogundervisere i læreruddannelsen*, Det Nationale Center for Fremmedsprog/NCFF, 108-118: <https://viden.ncff.dk/ncff#readBook::bookId==498809>
- Klimaszyk, P. (2023b) Byg bro og skab samspil mellem sprog i tyskundervisningen - Et opgavebaseret forløb med fokus på ordforrådstilegnelse og tværsproglig didaktik. I: Kjærbæk L., Daugaard, L. M. & Andersen, L. K. (2023) *Tværsproglighed i læreruddannelsen 2 – Inspirationsmateriale til sproglærere i grundskolen*, Det Nationale Center for Fremmedsprog/NCFF, 117-121: <https://viden.ncff.dk/ncff#readBook::bookId==499956>
- Krumm, H. J. (2001). *Kinder und ihre Sprachen – lebendige Mehrsprachigkeit: Sprachenportraits*. Eviva.
- Maps on the Web (2015a) How to say fish in Europe? <https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/128258300485/maps-oe-how-to-say-fish-in-different-european>
- Maps on the Web (2015b) How to say dog in Europe? <https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/132995110871/maps-oe-how-to-say-dog-in-europe-with>
- Professionshøjskolen Absalon (2024). *Studieordning Læreruddannelsen*, 2. udgave, februar 2024: <https://phabsalon.dk/sites/phabsalon.dk/files/2024-02/Studieordning%20Læreruddannelsen%20Februar%202024%202.%20udgave-komprimeret.pdf>
- Professionshøjskolen Absalon (2022). *Studieordning Læreruddannelsen*, 11. udgave, september 2022: <https://phabsalon.dk/sites/phabsalon.dk/files/2022-08/Studieordning%20Læreruddannelsen%20Absalon%2011-udgave%202022.pdf>
- Retsinformation (2023) BEK nr 374 af 29/03/2023, Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen, bilag 2: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2023/374>
- Wagner, J. (2002) *Der kleine Prinz. Eine Weltreise in hundert Sprachen*, Universität Halle: <https://www.der-kleine-prinz-in-hundert-sprachen.de/>